

BIOLOGEN BERÄTTAR

Text Daniel Rickström & Glenn Mattsing Illustration Leif Högström

Krigare

FLUGFISKE 4-2007
SÄRTRYCK

Krigare med hemlängtan

Regnbågslaxen kommer ursprungligen från Nordamerika och introducerades i svenska vatten på 1890-talet. Vid sekelskiftet fanns den utplanterad i ett hundratal vatten i Sverige. I dag är regnbågen vår mest odlade fisk och finns representerad i 85 procent av alla fiskodlingar i Sverige. Totalt handlar det om drygt 5 000 ton fördelat på drygt 100 odlingar.

Varje år rymmer 100 000-tals regnbågar från odlingar ut i våra vatten, något som spontant för tankarna till hybridisering (artkorsning). Risken att dessa ska hybridisera med våra inhemska laxarter är obefintlig då de skiljer sig för mycket genetiskt. Till exempel leker regnbågen på våren vilket inte öring och lax gör. Däremot finns en viss risk att de påverkar andra laxfiskpopulationer genom att konkurrera om föda, utrymme och lekplatser. Men, hittills har detta inte skett i någon större omfattning. Regnbågen verkar nämligen inte passa in. Arten har odlats i över ett sekel vilket har reducerat vissa naturliga beteenden, till exempel vandringbeteenden – homing (att återkomma till sina lekplatser). En annan förklaring till regnbågens dåliga etablering är miljön. Många av våra vatten verkar inte

tilltala och likna den miljö regnbågen är anpassad till. Förutsättningarna för etablering av naturliga bestånd är alltså dåliga.

Har inte regnbågslax lyckats etablera sig naturligt någonstans? Jo, enligt inventeringar har det funnits naturliga bestånd av regnbåge i Sverige. Det rör sig om drygt 15 vattendrag, de flesta i södra Sverige (Småland, Blekinge och Skåne). Det som varit gemensamt för dessa vattendrag är höga pH-värden och låg temperatur, något som gynnar kläckningen av rommen som inte klarar samma surhet som till exempel havsöringsrom. Många av dessa vatten har varit källflöden.

Under 1990-talet observerades ökande antal lekande regnbågar i vissa gotländska vattendrag. Detta föranledde en undersökning av regnbågens framgång och utbredning på Gotland. Man vill bland annat ta reda på om det fanns hot mot havsöringen. Men endast i ett av de inventerade vattendragen, Arån, hittades regnbåge. Under inventeringar i juni 2001 hittades återigen ganska goda tätheter av både havsöring och regnbåge i Arån. Man kunde då visa att havsöringsynglen var mycket större än

regnbågsynglen, som vanligtvis växer mycket snabbt. Påföljande elfisken i augusti visade att tätheten av öring låg på ungefär samma nivå som i juni medan individerna av regnbåge nu nästan var noll.

Med stöd från inventeringarna ansåg man att regnbågslaxarna inte var ett problem. Detta är bara ett exempel av flera där man hittat regnbågsyngel, men som sedan försvunnit efter något år.

Regnbågslaxar har funnits i våra vatten i över ett sekel och haft god tid på sig för etablering. Trots det finns det i dagsläget inga officiella inventeringar som visar på naturliga bestånd av regnbåge i Sverige. Men rykten finns, och vem vet – kanske det sitter någon och skattar i hemlighet över vår ovetenskap om ett vattendrag fullt med livskraftiga och fajtwilliga regnbågskrigare. ←

Regnbågen är en allätare, den äter småfisk, insekter, räkor, maskar och ibland även cigarrättfimar. Är regnbågen frisk och välmående är den en av världens mest explosiva arter som går att fånga på fluga.